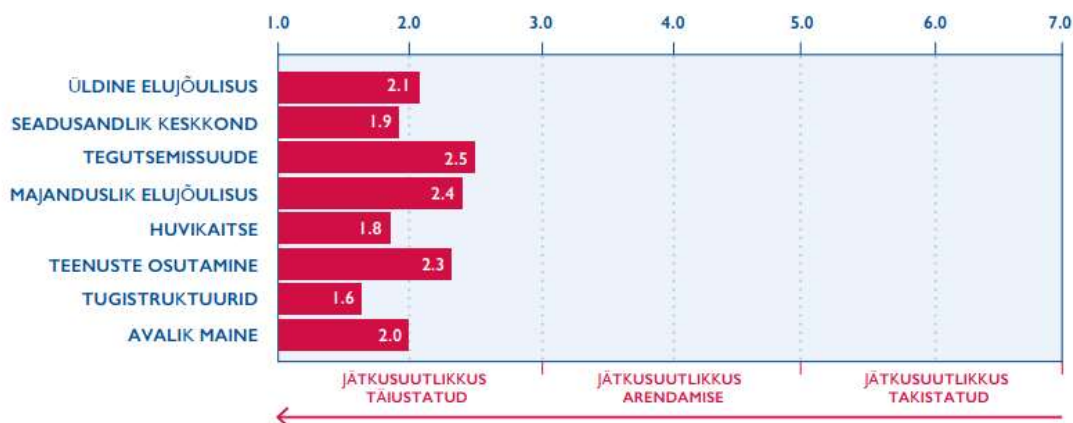

2017 ÜLDINE ELUJÕULISUS: 2.1

2017. aastal vähenes kohalike omavalitsuste arv haldusreformi järel 218lt 79le. Reformi eesmärgiks oli teenuste kvaliteedi parandamine, aga sellega on kaasnenud ka segadust. Näiteks on raskendatud kodanike ja omavalitsuste suhtlemine, kuna nii erinevate küsimuste eest vastutajad kui ka omavalitsuste kontaktinfo on muutunud.

Kohalike omavalitsuste valimistel said esmakordselt hääleõiguse 16- ja 17-aastased kodanikud. Kuigi tegeliku osalusaktiivsuse kohta pole andmeid, korraldasid noorteorganisatsioonid kohalike omavalitsuste toel debatte ja teisi üritusi, et tõsta noorte huvi kohaliku valitsemise vastu.

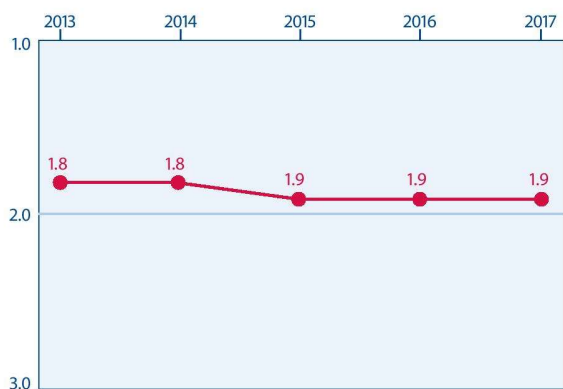
2017. aasta juulist detsembrini täitis Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistujamaa kohuseid. Selle aja jooksul oli Eesti vabaühendustel juhtiv roll Euroopa võrgustikes. Vabaühendused korraldasid üritusi ja arutelusid teemadel, nagu idapartnerlus, võrdõiguslikkus, kodanikuharidus ja kodanikuruum. Neid arutelusid rahastas Riigikantselei ja koordineeris Kodanikuühiskonna Sihtkapital. Vabaühendusi kaasati ka mõningatesse olulistesse aruteludes teemadel, nagu noorsootöö ja tehnoloogia, mis ei viinud aga konkreetsete muutusteni.

Kuigi üldine vabaühenduste jätkusuutlikkus ei muutunud 2017. aastal, täheldati tagasiminekut avaliku kuvandi osas. Meediakajastus oli polariseerunud ning vabaühendused tundsid mõningate poliitikute agressiivsust kodanikualgatuste suunal. Näiteks kogus Tallinn Pride üsna rohkelt negatiivset tähelepanu ning keskkonda puudutavad mured on pörkunud parlamendiliikmete ja äri sektori esindajate ükskõikse suhtumise vastu.

Nii kolmanda sektori õiguslik raamistik kui ka vabaühenduste rahastamine pole kohanenud vabaühendusi puudutavate muutuste ja vajadustega. Vabaühenduste peamised rahastamisallikad on püsinud aastaid stabiilsena ning aasta jooksul ei lisandunud uusi rahastus- ja grandivõimalusi. Tarbijahinnaindeks kerkis samal ajal 3,4 protsenti ja palgad 7 protsenti, mis tähendab organisatsioonide jaoks raskusi oma tegevusi samade vahenditega jätkata. Vabaühenduste rahalise elujõulisuse edendamine vajab muutusi õiguslikus raamistikus, sealhulgas maksuvabade annetuste piirmäära tõstmist.

Registreeritud vabaühenduste arv aasta jooksul pisut kasvas. Registrate ja Infosüsteemide Keskuse e-äriregistri andmetel oli 2017. aasta detsembri seisuga 33 292 ühendust ja 789 sihtasutust.

SEADUSANDLIK KESKKOND: 1.9

SEADUSANDLIK KESKKOND EESTIS

Vabaühenduste seadusandlik keskkond ei muutunud 2017. aastal märgatavalt ja vabaühenduste ootused arengute järele jäid vastamata. Näiteks ei muudetud hasartmängumaksust tuleneva raha jaotamist puudutavaid otsuseid endisest läbipaistvamaks, vaatamata vabaühenduste püüdlustele.

Vabaühenduse registreerimine Eestis on lihtne: organisatsiooni registreerimiseks läheb vaja vaid kaht inimest ning seda saab teha internetis. Vabaühendused tegutsevad vabadena ning saavad rääkida avalikus diskussioonis kaasa ilma kiusamist kartmata. Seadused lubavad vabaühendustele laia valikut tegevusi ja annavad

neile õiguse omaenda sisemise juhtimise üle otsustamiseks. Õiguslik raamistik pakub vabaühendustele ka mitmeid eritingimusi nagu maksuerisused avalikes huvides tegutsevatele organisatsioonidele, olenemata nende tegevusvaldkonnast.

Avalikes huvides ja heategevusega töötavad vabaühendused saavad taotleda pääsemist vastavasse nimekirja, mis sisaldab 2410 organisatsiooni; erakonnad, kutse- ja erialaliidud ei saa seda staatust omandada. Kodanikud saavad arvata oma isiklikest tuludest maha avalikes huvides tegutsevatele ühendustele tehtud annetuste summa kuni 1200 eurot aastas. Juriidilised isikud saavad teha nimekirja kantud vabaühendustele maksuvabalt soodustusi kuni 10 protsendi ulatuses oma eelmise aasta tuludest või kuni 3 protsendi ulatuses jooksva aasta personalikuludest. 2017. aastal tegi valitsus samme lihtsustamaks pääsu tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja, viies otsustamise ekspertkogult Maksu- ja Tolliametile. See peaks kiirendama nimekirja pääsemise protsessi, mis võttis seni terve aasta.

Valitsus ei suutnud viia töösse uusi algatusi, mis soodustaks eraannetuste kasvu. Maksusoodustuste piirmäärad on olnud aastaid muutmata või koguni vähenenud ning olemasolevad soodustused ei aita kaasa suurte annetuste tegemisele ega strateegilisele filantroopiale. Õiguslik raamistik ei soodusta ka uuenduslikke rahastamisvõimalusi, nagu ühiskondliku mõju osakud või sotsiaalsetesse ettevõtetesse investeerimise.

2017. aastal tehti seadusesse väike positiivne muudatus, mis lubab maksta nüüd välismaal tegutsevatele vabatahtlikele päevarahha maksuvabalt.

Vabaühendused tohivad teenida tulu läbi teenuste ja kauba müügi ning osaleda riigihangetes. 2017. aastal muudeti hankeseadusi, et riigiasutused saaksid kaaluda ühiskondlikku väärtust ühe kriteeriumina teenusepakkuja valikul. Lisaks lubab uuendatud seadus anda lepinguid kaitstud tööga tegelevatele sotsiaalsetele ettevõtetele ja teistele teenusepakkujatele, et parandada marginaliseeritud ühiskonnagruppide töövõimalusi. Uus riigihankesüsteem täpsustab ka nõudeid, millele hankeprotsess peab vastama, et vähendada bürokraatiat ja anda valitsusele vahendite

kasutamisel rohkem paindlikkust. Sellegipoolest on endiselt hankeid, millest vabaühendused osa võtta ei saa, sest seatud nõuded on nende jaoks liiga keerulised.

Väga vähe on vabaühendusi puudutavate spetsiifiliste õigusteadmistega inimesi, kes suudaksid vabaühendusi kohtus esindada. Vabaühenduste Liit pakub mõningast õiguslikku nõu ja tuge, ent piirkondlikud vabaühendused ei pääse sageli ligi isegi kõige lihtsamale õigusabile. Erinevalt professionaalsetest esindusorganisatsioonidest ei ole teenuseid pakkuvatel vabaühendustel enamasti õiguslikke teadmisi ega rahalisi vahendeid, et ennast kohtus tulemuslikult kaitsta, näiteks hanketulemusi vaidlustada. Selle tulemusena otsivad vabaühendused sageli meedia tähelepanu, selle asemel et õigussüsteemi poole pöörduda.

TEGUTSEMISSUUDE: 2.5

Vabaühenduste võimekus ei muutunud 2017. aastal oluliselt, ehkki kasvas lõhe professionaalsete ühenduste ja nende organisatsioonide vahel, kes pole oma arengusse investeerinud. Vähesed vabaühendused panustavad märgataval määral professionaalsetesse koolitustesse ja paremasse varustusse, kuigi üha enam oodatakse neilt professionaalset teenust.

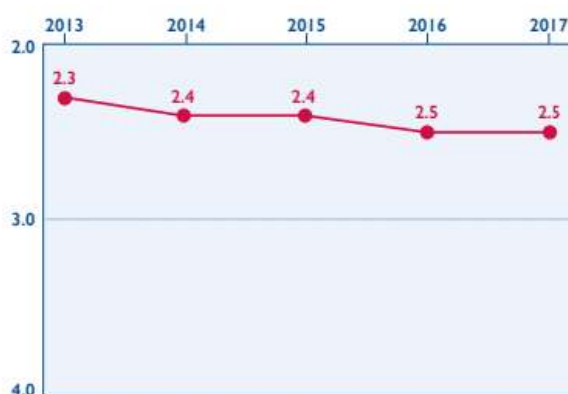
Kodanikuühiskonna Sihtkapitali poolt toetatud organisatsioonid on enamasti võimekamad.¹

Läbipaistvalt juhitud ja võimekad vabaühendused on aktiivsed paljudes valdkondades ja piirkondades.

Suuremal osal ühendustest on selgepiirilised eesmärgid

ja kasutatakse strateegilise planeerimise meetodeid. Professionaalsed vabaühendused suudavad säilitada püsivat, makstud töötajaskonda ning omavad piisavalt kogemusi selle juhtimisel. Samas pole suuremal osal vabaühendustest palgalisi töötajaid ega võimet oma strateegiat ellu viia, selle asemel tehakse programmi puudutavad otsused vastavalt rahastamisvõimalustele. Kasvav arv vabaühendusi tellib professionaalseid teenuseid väljastpoolt. Vabatahtliku töö osakaal kasvab, avaliku sektori asutused korraldavad vabatahtlikele üritusi ning inimesed survestavad tööandjaid, et need võimaldaks töötajatele aastas vähemalt üht makstud päeva, mille saaks panustada heategevuslike algatuste toetamiseks. Kasvab ka professionaalidest vabatahtlike kaasamine. 2017. aasta World Giving Indexi kohaselt panustas 22% Eesti vastanuist 2016. aastal vabatahtlikuna, seda on koguni 13% enam kui aasta varem.

Vabaühendused sõltuvad sageli projektipõhisest rahastusest. Tulemuseks on töötajate muutumine projekti lõppedes, pärssides organisatsiooni arengut. Näiteks kui Vabaühenduste Liit viis läbi programmi kahekümne viie vabaühenduste huvikaitsevõimekuse arendamiseks, takistasid personalimuutused programmi mõjukust. Üha rohkemad vabaühendused ja algatused mõtlevad oma juhtimise jätkusuutlikumaks muutmisele, eriti tulevaste töötajate ja rohkemate vabatahtlike kaasamisele. Näiteks on programme, nagu Changemakers Academy (noortele

TEGUTSEMISSUUDE EESTIS

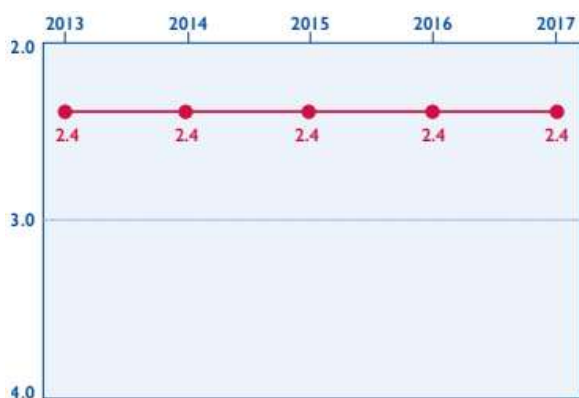
¹ Viimase 10 aasta jooksul on KÜSKilt toetust saanud 650 organisatsiooni.

sotsiaalsetele ettevõtjatele), Superheroes (juhtimisprogramm tüdrukutele) ja Kogukonnapraktika sihtgrupiks noored, et tõsta tulevaste aktiivsete kodanike arvu.

Üldiselt suudavad Eesti vabaühendused jõuda oma sihtgruppide ja kogukondadeni. Sellele vaatamata on tühimikke. Näiteks tegelevad vähesed vabaühendused vanemate inimestega ja esindavad nende vajadusi. Kuigi need vabaühendused on teinud aastaid Sotsiaalministeeriumiga koostööd, ei paku ministeerium rahastust ning enamikul vanematest inimestest pole rahalisi vahendeid teenuste eest maksta, vabaühendustel pole aga võimekust arendada teenuseid ilma välise toeta, mistõttu on piiratud nende ulatus ja mõju.

Enamik vabaühendusi omab ligipääsu üsna kaasaegsele varustusele, mis lubab tulemuslikult töötada, kuigi vaid vähestel vabaühendustel on piisavalt digitaalset võimekust, et kasutada täielikult ära IT potentsiaali. 2017. aastal algatas Vabaühenduste Liit programmi, mille eesmärk oli kasvatada läbi tehnoloogia kasutamise vabaühenduste mõju. Huvi selle valdkonna vastu on suur ning enam kui 230 vabaühendust osales aktiivselt korraldatud veebitöötubades. Programm jätkub 2018. aasta esimeses pooles.

MAJANDUSLIK ELUJÕULISUS: 2.4

MAJANDUSLIK ELUJÕULISUS EESTIS

andmebaasi vabaühendustele saadaolevatest avalikest rahaallikatest. Valitsusasutuste infole ja vabaühenduste aastaaruannetele tuginev andmebaas on alles arendusjärgus, aga pakub juba kasulikku infot vabaühenduste rahastamise hetkeseisust, rahastajatest ja teistest huvigruppidest, ning kinnitab, et vabaühenduste eelarved koosnevad peamiselt avalikust rahast.

Eraisikute annetused vabaühendustele on kasvanud ja avalike asutuste toetused jäänud samaks. Maksu- ja Tolliameti värskemate andmete kohaselt sai vaid 4 protsenti vabaühendustest enda väitel 2016. aasta jooksul annetusi eraisikutelt ja ettevõtetelt. 33,6 miljonist eurost, mille vabaühendused aasta jooksul annetustena kogusid (võrdluseks oli sama number 2015. aastal 31,4 miljonit), moodustasid 40 protsenti anonüümsed annetused, 28 protsenti annetati ettevõtete kaudu ja 31 protsenti olid eraannetused. Üha sagedamini koguvad vabaühendused raha ühisrahastusplatvormide kaudu. 2017. aastal panustas 15 815 inimest läbi Hooandja portaali kokku 524 763 eurot 126 kodanikualgatusse. 2017. aasta World Giving Indexi kohaselt annetas heategevuseks 2016. aastal 22 protsenti vastanuid, võrreldes 20 protsendiga aasta varem. Ettevõtete filantroopias pole endiselt arenguid märgata.

Vabakonna rahaline elujõulisus 2017. Aastal ei muutunud oluliselt. Ehkki rahastamisvõimalused on püsunud laias laastus stabiilsetena, on kasvanud nii sektori vajadused kui ka kerkinud palgad ja muud kulud.

Enamikul vabaühendustest on mitu rahaallikat. Vabaühendused koguvad enamiku oma eelarvest kohalikest vahenditest, avalikust eelarvest, ettevõtete ja eraisikute annetustest ning omatulust.

2017. aastal pani Sotsiaalteenuste Rakendusühingute Keskus koostöös Vabaühenduste Liiduga ja Siseministeeriumi rahastuse abil kokku virtuaalse

Avalikku raha jagatakse üha enam läbi riigihangete, mitte projektitoetustega. Kuigi riigihanked annavad vabaühendustele rohkem paindlikkust, kuidas vahendeid kasutada, seavad nad enamasti rohkem rõhku hinnale kui teenuse kvaliteedile. Lisaks sisaldavad hanked sageli liiga vähe vahendeid vabaühenduste teenuste arendamiseks. Vabaühendused on võidelnud süsteemi muutmise nimel, näiteks hasartmängumaksu jaotamise läbipaistvuse tõstmiseks. Sellele vaatamata pole need muutused valitsuse jaoks prioriteetide seas.

Kodanikuühiskonna Sihtkapitali eelarve – pisut alla 3,5 miljoni euro – on püsinud aastaid muutumatuna. KÜSK pakub toetusi peaaegu igas valdkonnas, kus vabaühendused töötavad. Kümne aasta jooksul on toetatud 1379 projekti ja 650 vabaühendust. KÜSKi toetuste järele on suur nõudlus ja väikesel arvule toetus voorudele laekub rohkelt taotlusi. Lisaks tavalisele trahastusele toetab KÜSK mõnikord algatusi, mis tegelevad mõne ühiskonna valupunktiga. Näiteks kasutati KÜSKi vahendeid 2017. aastal puudega inimeste jaoks parema töökeskkonna loomiseks.

Rahvusvahelised rahastamisvõimalused on vähenenud ja vabaühenduste arv, kes pääseb ligi rahvusvaheliste toetustele, on piiratud. Näiteks jätkatakse kauaoodatud Euroopa Majanduspiirkonna/Norra abiraha jagamist alles 2018. aasta lõpus või 2019. aasta alguses. Rahvusvaheline rahastus on enamasti projektipõhine ega aita seega kaasa organisatsioonide jätkusuutlikkusele.

Liikmemaksud, toodete ja teenuste müügist saadav tulu ja ruumide rent täiendavad enamiku vabaühenduste sissetulekuid. Paljud sotsiaalsed ettevõtted sõltuvad valitsuse riigihangetest, mis kahandab nende pikaajalist jätkusuutlikkust. Sotsiaalsetele ettevõtetele on vähe alternatiivseid rahastamisallikaid.

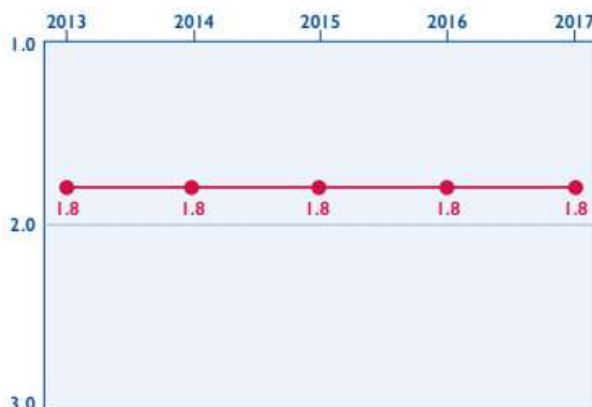
Väga vähestel vabaühendustel on finantsjuht või -nõunik. Suuremad organisatsioonid viivad läbi iseseisvaid auditeid ning avaldavad aastaaruanded koos finantsaruandega oma veebilehel. Finantsaruanded on läbi äriregistri väikese tasu eest ligipääsetavad.

HUVIKAITSE: 1.8

Eesti vabaühendused näitavad jätkuvalt kõrget huvikaitsevõimekust, rääkides sageli kaasa kodanikuühiskonda, oma huvigruppe ja ühiskonda laiemalt puudutavates küsimustes. Samal ajal kogub eriti keskkonda ja naisõigluslust puudutavates küsimustes populaarsust pop-up aktivism, kui inimesed aktiveeruvad ilma ühegi organisatsiooniga ennast seostamata.

Kodanikuühiskonna ja poliitikakujundajate vahele loodi võimalus pidevaks otsesuhtluseks 2002. aastal, kui Riigikogu võttis vastu Eesti Kodanikuühiskonna Arengukontseptsiooni (EKAK). Alates sellest ajast on

loodud erinevaid mehhanisme, et tagada poliitikakujundamise avatus ja ligipääsetavus. Näiteks on igal ministeeriumil koordinaator, kes keskendub vabaühenduste kaasamisele otsuste kujundamisesse. Sellele vaatamata kurdavad vabaühendused, et kaasamine ei toimi alati korralikult, poliitilist tahet ja juhtimist kaasamispoliitikate parandamiseks on nõrgalt ja valitsuse kokku kutsutud komisjonidel pole tegelikku legitimiisust ega mõju. Eriti ootavad vabaühendused

HUVIKAITSE EESTIS

avalikult sektorilt varasemat kaasamist ja pideva dialoogi tekitamist. Lisaks on kaasamine sageli vaid formaalsus ning vabaühenduste tehtud ettepanekutega ei arvestata tegelikkuses.

2017. aasta kohalike omavalitsuste valimiste keskmes olid noored, kuna esmakordselt said valida kuueteistkümne ja seitsmeteistkümne aastased. Haridusministeerium kutsus kokku Noorte Nõukogu, mis koostas mitmete vabaühenduste ja avaliku sektori asutuste koostöös noortevaldkonna arengukava.

Vabaühendustel ja eraisikutel on mitmeid viise seadusloomet mõjutada. Eesti Koostöö Kogu poolt hallatav kodanikualgatuste portaal rahvaalgatus.ee võimaldab koostada ettepanekuid, algatada arutelusid ja esitada riigikogule digitaalselt allkirjastatud ettepanekuid. Riigikogu peab menetlema kõiki ettepanekuid, mis koguvad vähemalt 1000 toetusallkirja alates kuueteistkümne aastastelt kodanikelt. Valitsuse peamine infokanal – Eelnõude infosüsteem – loob võimaluse ministeeriumite vaheliseks dokumentide halduseks, nende valitsusele ja riigikogule esitamiseks ning avalikuks konsultatsiooniks. Lisaks ministeeriumite dokumentidele on süsteemist leitavad ka Euroopa Liidu seadusettepanekud.

Mitmed laia pinnasega kampaaniad tekitasid 2017. aastal arutelusid teemadel, nagu keskkond, samasooliste paaride õigused ning linnaplaneerimine. Loomaõiguslased saavutasid metsloomade tsirkuses kasutamise keelu. Inimõiguste ja LGBT algatused korraldasid Tallinn Pride'i ja jõudsid samasoolise paari õiguslikult abieluga võrdse registreerimiseni. Huvikaitseorganisatsioonid usuvad, et kampaaniad on edukamad, kui kaasatakse avalike suhete või muu taustaga professionaalseid vabatahtlikke ning teema on seotud valitsuse tööplaaniga.

Kohalikul tasandil saab huvikaitse sõbralikuma, konstruktiivsema ja isiklikuma kuju. Samal ajal kirjeldavad kohalikud vabaühendused ka valikulisemat vastamist. 2017. aasta haldusreformi järel väitsid kohalikud vabaühendused, et neid kaasatakse poliitikakujundamisesse varasemast rohkem. Näiteks Rõuge vald Lõuna-Eestis kaasas mitmeid vabaühendusi kohaliku noorsootöö ümberkorraldamiseks. Rõuget tunnustati samal aastal Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt ka kõige noortesõbralikuma omavalitsuse auhinnaga. Sellised praktikad on siiski ebaühtlased.

Suurimaks takistuseks vabaühenduste huvikaitstes on vahendite nappus. Teenusepakkujatest vabaühenduste jaoks on huvikaitse eriti keeruline, kuna enamasti sõltutakse rahastamisest valitsusest. Lisaks napib paljudel vabaühendustel endiselt võimekust ja ambitsiooni kodanikke oma teemade ümber aktiveerida. Vabaühendused kogevad ka raskusi vajalike muutuste avalikkusele ja poliitikutele selgitamisel. Näiteks Vabaühenduste Liit on võidelnud aastaid katuserahade jagamise vastu, et lõpetada avalike vahendite kasutamine algatuste tarbeks, mille eesmärk on valijatele heameelt teha ning häält võita. Kuigi 2017. aastal oli kampaania eriti intensiivne, kogus see rahvaalgatus veebis vaid umbes 600 toetusallkirja.

Kui välja arvata hasartmängumaksu jagamise korra muutmine, oli aasta jooksul vähe huvikaitsealgatusi vabaühenduste õigusliku raamistiku parandamise suunas.

2016-2017 kutsus Riigikantselei kokku töörühma, et töötada välja soovitud uuenduslikeks viisideks, kuidas parandada koostööd avalike asutuste ja vabaühenduste vahel. Töörühma soovitusel sisaldas avalike teenistujate ja vabaühenduste koolitamist koostööst poliitikakujundamisel, uuenduslike koosloomemethodite kasutamist, bürokraatia vähendamist, IKT-lahenduste arendamist analüüsi ja teenusekvaliteedi tõstmise tarbeks ning rohkem algatusi, mis seavad esikohale ühishuvi.

TEENUSTE OSUTAMINE: 2.3

TEENUSTE OSUTAMINE EESTIS

Vabaühendustel on oma teenuste turundamiseks piiratud vahendid. Sellegipoolest reklaamivad vabaühendused mitmeid oma teenuseid (koolitused ja ekspertanalüüsid) teistele vabaühendustele või valitsusele. Vabaühendustel on piisavalt teadmisi nõudlusest oma teenuste järele ja mõned suudavad oma kulud tasa või isegi edasisse arengusse investeerimiseks minevat tulu teenida. Riigihangete süsteem lubab valitsusel valida kõige odavama teenusepakkuja ja seada hinnapiiri, mida pakkuja ületada ei tohi. See viib sageli olukorrani, kus teenuseid pakutakse alla nende kulu. Tulemusena on vabaühendused sageli raskustes pikaajaliste lepingutega, millega kaasneb risk kahjumisse jääda.

On ebaselge, kas valitsus tunnetab nii riiklikul kui ka kohalikul tasandil vabaühenduste loodavat väärtust sotsiaalteenuste pakkumisel ja jälgimisel, sest väärtust tõlgendatakse sageli odavaima hinna kaudu. Haldusreform lõppes 2017. aastal, kuid uute omavalitsuste töö efektiivne korraldamine on võtnud oodatust kauem aega. Vabaühenduste jaoks oli tulemuseks uute võimaluste tekkimine teenuseid pakkuda.

TUGISTRUKTUURID: 1.6

Vabakonda mõjutavad tugistruktuurid ei muutunud oluliselt, kuigi kohalike omavalitsuste sulgemine aasta lõpus tekitas palju segadust ja ebakindlust. Näiteks oli 2018. aasta alguseni ebaselge riigi poolt rahastatud ja väikestele piirkondlikele algatustele mõeldud kohaliku omaalgatuse programmi jätkumine. Samas jätkus vabaühenduste toetamine maakondlikul tasandil ning reformil oli nende tööle vähe mõju.

Maapiirkondades on suhteliselt tugev infrastruktuur. Mitmed projektid on toonud küladesse tehnilist varustust, ehitanud kogukonnakeskusi ja võimestanud väikeettevõtlust – peamiselt eesmärgiga tööhõivet

Vabaühendused pakuvad jätkuvalt laia valikut erinevaid teenuseid ja tooteid väga mitmetes valdkondades, nagu sotsiaalteenused (tervis, haridus ja hoolekanne), noorsootöö, kultuur, sport ja teised vabaajategevused kohalikul tasandil. Paljud vabaühendused lähevad sotsiaalteenustest kaugemale ning tegutsevad valdkondades, nagu keskkonnakaitse või demokraatlik valitsemine, jagades oma teadmisi ka teiste riikidega, peamiselt idapartnerlusmaadega. Vabaühenduste pakutavad teenused peegeldavad enamasti kogukondade vajadusi ja eelistusi, mis jõuavad vabaühendusteni oma sihtgruppide tagasiside kaudu.

TUGISTRUKTUURID EESTIS

suurendada. 2014-2020 on 26 Leader-programmile mõeldud eelarve 90 miljonit eurot, millest saavad oma osa kolmepoolsed vabaühenduste, kohalike omavalitsuste ja eraettevõtete koostööalgatused, .

Kodanikuühiskonna Sihtkapital on ainus rahastaja, kelle eesmärk on kodanikuühiskonna võimekuse arendamine. Vaatamata palkade ja teiste kulude märgatavale tõusule, pole KÜSKI põhieelarve viimase kümnendi jooksul muutunud.

Vabaühendused teevad koostööd ja jagavad infot läbi võrgustike ja koalitsioonide, kuigi neid on keeruline juhtida ja hoida, eriti kui neisse kuuluvad erinevad suuruse, rahastuse ja professionaalsuse tasemega organisatsioonid. Sektori vajadusi esindavad peamiselt katuseorganisatsioonid, mis on seadnud enda jaoks paika reeglid liikmete ja sidusgruppide kaasamiseks, et hoida legitiimsust poliitikakujundamises osaleda. Need organisatsioonid võimestavad oma võrgustikke ka rahalise või õigusliku nõu pakkumisega.

Vabaühendustele pakutakse rohkelt koolitusi ja arenguprogramme. Suuremat osa koolitustest pakuvad kohalikud koolitajad, kellest paljudel on valdkonnaga isiklik kogemus. Koolitajad külastavad kõiki riigi piirkondi. 2017. aastal toimus põhjalikumaid koolitusi annetuste kogumise ja vabatahtlike juhtimise teemadel. Eesti Külaliikumine Kodukant haldab veebilehte nimega Vabatahtlike Värav, mis toob vabatahtlike erinevate ürituste juurde. Käsiraamatud on saadaval nii eesti kui ka vene keeles. Vabaühendused pakuvad koolitusi ja arenguprogramme ka teistes riikides, peamiselt Ukrainas, Moldovas ja Gruusias. Kuigi vabaühendustel on oma teadmiste ja oskuste kasvatamiseks rohkelt võimalusi, ollakse raskustes nende oskuste igapäevatoösse rakendamisel.

2017. aastal teostati mitmeid arenguprogramme. Näiteks korraldas Heateo Sihtasutus programmi NULA, mis on uute sotsiaalsete algatuste inkubaatoriks; Vabaühenduste Liit arendas Huvikaitaselaboris kahekümne viie vabaühenduste huvikaitseoskusi; maakondlikud arenduskeskused pakuvad üle riigi infot, koolitusi, tuge, nõu ja koostöövõimalusi; KÜSK koordineerib maakondlike arenduskeskuste võrgustikku, mis annab muuhulgas nõu rahastusvõimaluste osas.

Vabaühendused loovad ja hoiavad jätkuvalt töös mitmeid sektoriteüleseid koostöösuhteid, sealhulgas äriettevõtetega. Mitmed vabaühendused, ettevõtted ja avaliku sektori organisatsioonid on kirjutanud alla mitmekesisuse kokkuleppele, milles kinnitavad, et austavad mitmekesisust ja väärtustavad töötajate, koostööliste ja klientide hulgas võrdset kohtlemist. 2017. aastal nimetas Vabaühenduste Liit ühe riigi suurima poeketi Rimi erinevate ühiskondlike algatuste eest aasta ettevõtteks. Lisaks on mitmeid ühise filantroopia kampaaniaid.

AVALIK MAINE: 2.0

Vabakonna avalik maine kahanes 2017. aastal pisut kasvanud negatiivse meediakajastuse ja poliitikute rünnakute tõttu.

2017. aastal ründasid populistidest poliitikud ja liberaaldemokraatidest parlamendisaadikud avalikult mõningaid vabaühenduste esindajaid rahalise sõltuvuse tõttu riigist.

Kuigi vabaühenduste meediakajastus on suuremas osas rikkalik ja positiivne, leidis aasta jooksul rohkem negatiivset kajastust. Näiteks kajastati ühes telesaates ennetähtaegselt sündinud laste toetuseks annetatud raha väärkasutamist vabaühenduse poolt. Samuti kajastati seda, kuidas Toidupank viskab ära annetatud toitu. Negatiivne kajastus pakkus samas vabaühendustele võimaluse oma tegevust selgitada ja näiteks Toidupanga puhul astusid inimesed organisatsiooni kaitseks välja. Osa meediakajastusest kinnistas ka arvamust, et kodanikuaktivistid on agressiivsed. Näiteks kogus rohkelt negatiivset kajastust olukord, kui üks aktivist püüdis peatada puu raiumist.

AVALIK MAINE EESTIS

looduskaitsealaks.

Teenusepakkujatest organisatsioonid ei pälvi sama palju tähelepanu. Üks erand keskendus 2017. aastal hankele, mille tulemuseks oli mitmete naisteturvakodude sulgemine; kohus muutis seda hanget hiljem. Meedia ei analüüsi vabaühenduste rolli. Lisaks keskendub ajakirjanduse tähelepanu enamasti isikutele ja isiklikele lugudele, mitte vabaühendustele.

Avalik arvamus vabaühendustest on endiselt üsna positiivne ja üldine teadlikkus kodanikuaktivismist kasvab. IEA (Association for the Evaluation of Educational Achievement) poolt avaldatud rahvusvahelise kodanikuhariduse uuringu kohaselt kasvasid 2017. aastal usaldus institutsioonidesse ja demokraatia väärtustamine. Sellele vaatamata pole mõned inimesed endiselt vabaühenduste rolliga kursis ega näe vajadust kodanikualgatuste toetamise järele.

Ärisedektor, kohaliku ja riikliku tasandi ametnikud näevad vabaühendusi suhteliselt soodsas valguses. Avalikud teenistujad näevad vabaühendustes ekspertteadmiste allikat ja paljudel kohalikel omavalitsustel ning riigiasutustel on vabaühendustega pikaajalised koostöösuhted.

Vabaühendused püüdlevald oma tegevuste reklaamimise ja avaliku kuvandi edendamise poole, mõned on loonud suhteid ajakirjanikega või teavad, kuidas meediaga professionaalselt suhelda. Sellegipoolest on vähesed vabaühendused avalikes suhetes tugevad. Vabaühenduste kommunikatsioonivõimekuse vähesus muudab meedia tähelepanu haaramise keeruliseks. Vabaühendused kasutavad avalikuks teavituseks ennekõike sotsiaalmeediat.

2002. aastast kehtib vabaühenduste eetikakoodeks. Aastaruanded on leitavad kas organisatsioonide kodulehtedel või on kättesaadavad väikese tasu eest. Aasta lõpuks oli 94 organisatsiooni liitunud annetuste kogumise hea tavaga, mille eesmärgiks on annetuste kogumise läbipaistvuse kasv.

Vaatamata neile juhtumitele saavad vabaühendused üldiselt positiivset meediakaja. Eriti kerge on meedia tähelepanu leida kohalikel huvikaitseorganisatsioonidel. Näiteks leidis kohalikul kogukonnalt rohkelt vastupanu plaan arendada osa Nursipalu kaitsekeskusest uueks harjutusväljakuks. Vaatamata tõsiasjale, et see mõjutas üsna väikest kogukonda riigi hõredalt asustatud lõunapiiril, kogus külakogukonna vastupanu rohkelt meedia tähelepanu. Tulemuseks korraldas riigikaitsekomisjon kogukonnaga kohtumise, kus arutati muresid ja otsiti kompromisse, sealhulgas viise vähendada müra ja määrata osa maast

Disclaimer: The opinions expressed herein are those of the panelists and other project researchers and do not necessarily reflect the views of USAID or FHI 360.